

TURLI MILLAT VAKILLARIDAGI YUQORI JAG‘ MOLYAR TISHLARINING ANATOMO-MORFOLOGIK XUSUSIYATLARI

Rizayeva Sevara Mirgulyamovna

Toshkent davlat Stomatologiya institute

Ilmiy rahbar t.f.n, professor

Abdumutalipova Muborak Abdurashid qizi

Magistratura 1-kurs talabasi

Annotatsiya: Tishlarning anatomo-morfologik xususiyatlari, millatlar o‘rtasidagi biologik va ekologik farqlarni aks ettiradi, bu esa stomatologiya sohasida davolash usullarini individualizatsiya qilishga yordam beradi. Yuqori jag‘ molyar tishlarining shakli, o‘lchami, fissura va do‘mboqlari tuzilishidagi xususiyatlar turli millatlar vakillari orasida sezilarli darajada farq qiladi. Ushbu maqola turli millat vakillaridagi yuqori jag‘ molyar tishlarining anatomo-morfologik xususiyatlarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, statistik tahlil, o‘xshashliklar va farqlarni keltirishni maqsad qilgan.

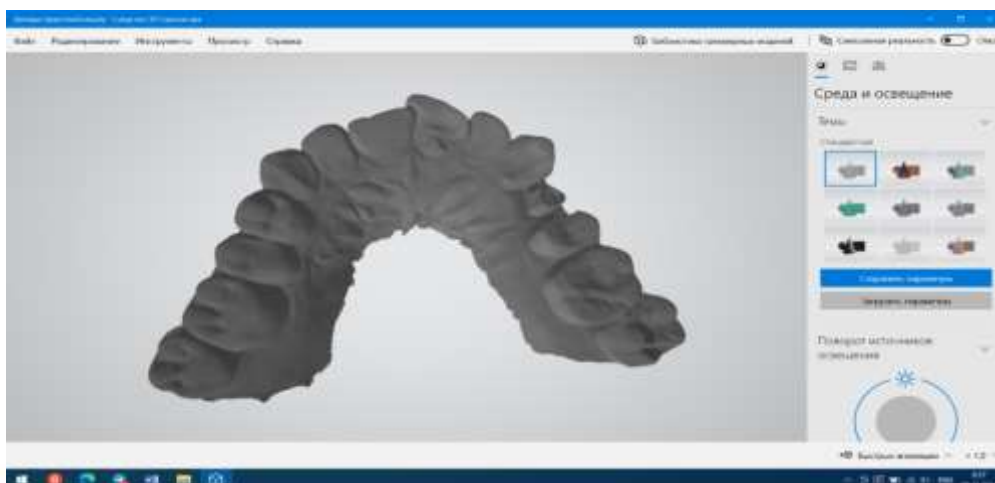
Kalit so‘zlar: fissura, do‘mboq, molar tish, ildiz, morfologiya, genetik omil, ekologik sharoit

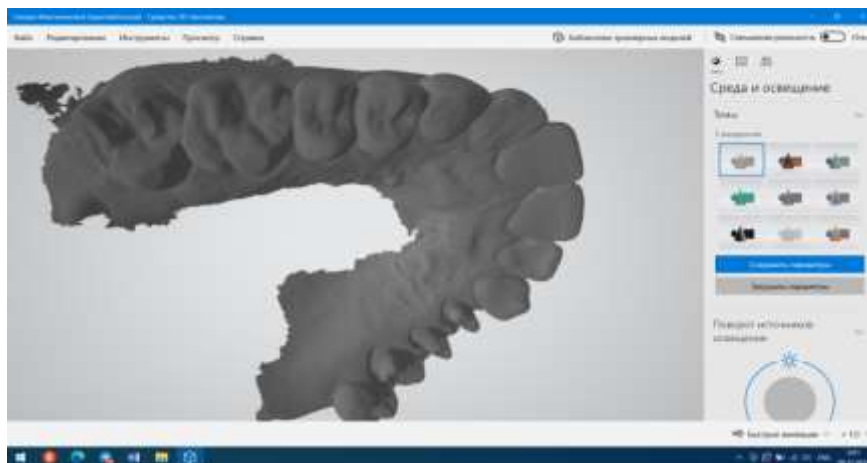
Materiallar va usullar

Ilmiy izlanish 2 ta guruhdan iborat. Birinchi guruh o‘zbek millati vakillari, ikkinchi guruh yevropoid irqi vakillaridan tashkil topgan. Tadqiqotda o‘zbek millatidan 30 ta va yevropoid irqidan 30 ta vakillarning og‘iz bo‘shlig‘ini 3D- skanerlangan ma’lumotlarga asoslanib 360 ta tishda o‘rganildi

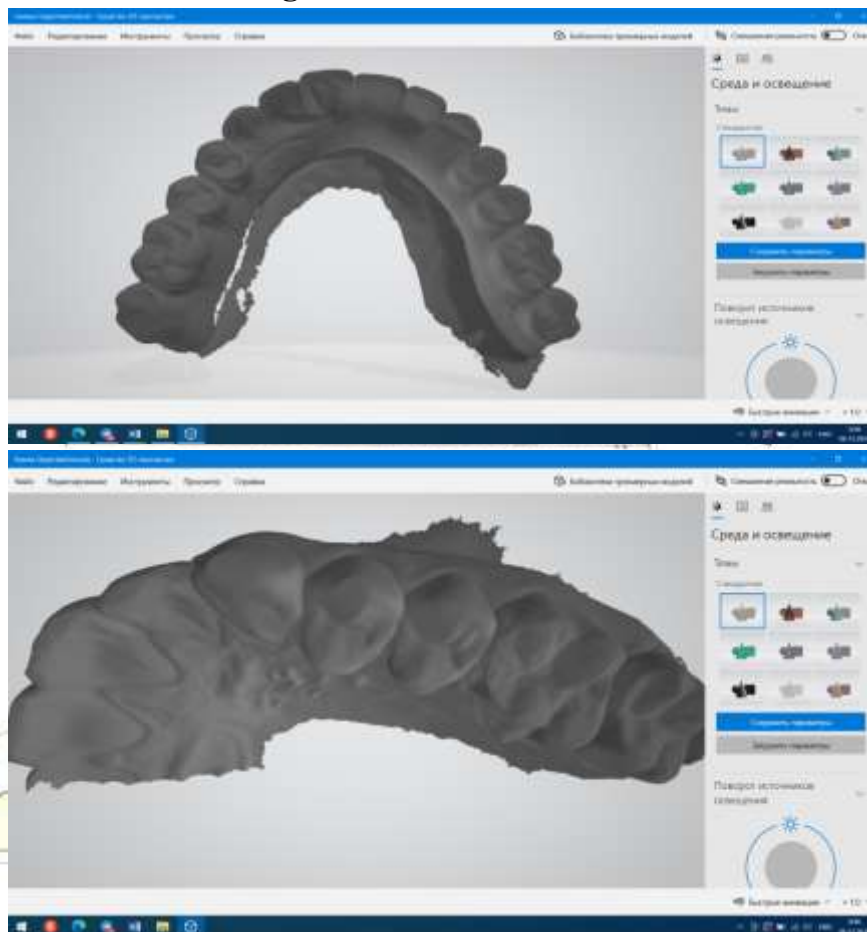
1. Modelda - tish morfologisini o‘rganish
2. Intraoral 3D -skanerda tish morfologiyasini o‘rganish va solishtirish
3. Millimetr qog‘ozda tish chaynov maydonini o‘lchash
4. T- skan yordamida okklyuziyani tekshirish

O‘zbek millati vakillarining intraoral 3D skaner ma’lumotlari rasmlari:

Boshqa millati vakillarining intraoral 3D skaner ma'lumotlari rasmlari:

Tahlil qilingan parametrlari:

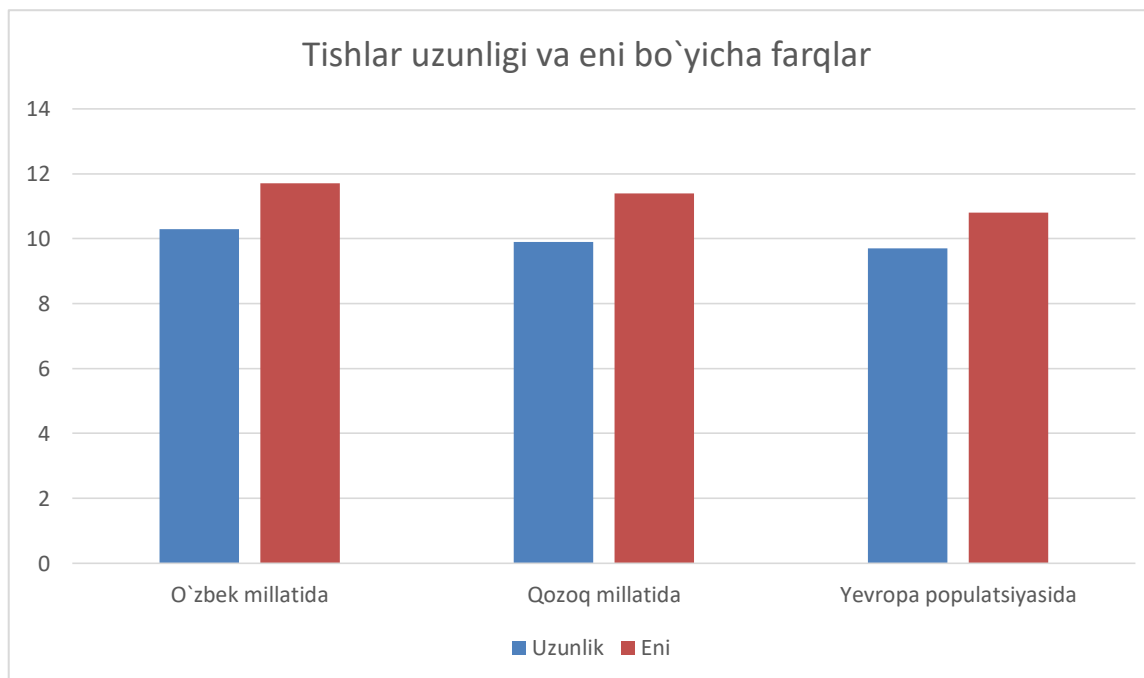
1. Tishlarning uzunligi va eni.
2. Ildizlar soni va shakli.
3. Fissura tuzilishi.
4. Do'mboqlarning soni va o'lchami.

Natijalar

1. Tishlarning uzunligi va eni

Turli millat vakillarining yuqori jag' molyar tishlari o'rtasidagi o'lcham farqlari:

Yuqoridagi diagrammadan quyidagi farqlarni bilishimiz mumkin.

- O'zbek millati: O'rtacha uzunlik 10,3 mm, eni 11,7 mm.
- Qozoq millati: O'rtacha uzunlik 9,9 mm, eni 11,4 mm.
- Yevropa populyatsiyasi: O'rtacha uzunlik 9,7 mm, eni 10,8 mm.

Grafikdan ko'rinib turibdiki, O'zbek millat vakillarining yuqori jag' molyar tishlari boshqa guruhlarga qaraganda kattaroq.

2. Fissura shakllari

Fissura shakllari, shuningdek, millatlar o'rtasida farqlanadi. M-shaklli fissura quyidagicha taqsimlanadi:

- O'zbek va Qozoq millatlari: M-shaklli fissura 70-75% holatlarda.
- Yevropa populyatsiyasi: M-shaklli fissura 60% atrofida.

Bu farq, O'zbek va Qozoq millatlarida M-shaklli fissura ko'proq uchrashini ko'rsatadi.

3. Ildizlar soni va shakli

Turli millat vakillarining ildizlar soni ham farq qiladi:

➤ O'zbek va Qozoq millatlari: Ikkita ildizli tishlar ustunlik qiladi (85-90% holatlarda).

➤ Yevropa populyatsiyasi: Bitta ildizli tishlar ko'proq uchraydi (15%).

Bu farq, Yevropa populyatsiyasida ildizlar sonining kamroq bo'lishi bilan izohlanadi.

4. Tuberkulyarlar soni

Tuberkulyarlarning soni va tuzilishi ham o'zgaradi:

➤ O'zbek va Qozoq populyatsiyalarida: Beshta tuberkulyar tizimi keng tarqalgan (80-85%).

➤ Yevropa populyatsiyalarida: To'rt tuberkulyar tizimi ustunlik qiladi (60%).

Munozara

O'xshashliklar

1. Har bir millat vakillarida ikkita ildizli yuqori jag' molyar tishlar keng tarqalgan.
2. Tuberkulyarlarning simmetrik joylashuvi barcha millat vakillarida bir xil tarzda kuzatilgan.

3. Fissura shakli, asosan, M-shaklida joylashadi.

Farqlar

1. O'zbek va Qozoq millat vakillarida tishlarning kattaligi va ildizlarning kengligi sezilarli darajada katta.

2. Yevropa populyatsiyasida kichikroq o'lchamdagi tishlar va bir ildizli tishlar ko'proq uchraydi.

3. Tuberkulyarlarning soni va tuzilishi ham farq qiladi, O'zbek va Qozoq millat vakillarida beshta tuberkulyar tizimi keng tarqalgan bo'lsa, Yevropa populyatsiyasida to'rt tuberkulyar tizimi ustunlik qiladi.

Amaliy ahamiyati

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

- ✓ Stomatologik davolash: Milliy va etnik farqlarni hisobga olish stomatologik amaliyotda, ayniqsa, protezlash va implantatsiya jarayonlarida samaradorlikni oshiradi.
- ✓ Sud tibbiyoti: Tish morfologiyasining o'ziga xosligi, shaxsni aniqlashda, ayniqsa sud tibbiyotida muhimdir.

Xulosa

1. Turli millat vakillaridagi yuqori jag' molyar tishlarining anatomo-morfologik tuzilishi sezilarli darajada farq qiladi.
2. O'zbek va Qozoq populyatsiyalarida katta o'lchamdagi ikki ildizli tishlar, beshta tuberkulyar tizimi mavjud.
3. Yevropa populyatsiyasida kichikroq o'lchamdagi tishlar va bir ildizli tishlar ko'proq uchraydi.
4. Ushbu farqlar stomatologik davolashda va sud tibbiyotida hisobga olinishi zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Hozirgi antropologiyada odontologiya" A. A. Zubov, N. I. Khaldeev Moskva)
2. "Qozog'istonning etnik odontologiyasi" O. Ismagulov, K. B. Sihimbayeva
3. "Zamonaviy odamning doimiy katta molyar tishlarining morfologiyasining ayrim antropologik jihatlari" A. A. Zubov
4. "Qozog'istonning turli etnik guruhlar vakillarida yuqori jag' molyar tishlarini odontometrik usulda tadqiq qilish natijalari." E.H. Abdrzakov, G.T. Dosberdiyeva, A.S. Ruzdenova